

Vlier met rode herfstkleur!

Ruud van der Meijden (Nationaal Herbarium Nederland / Universiteit Leiden branch,
Postbus 9514, 2300 RA Leiden; e-mail: meijden@nhn.leidenuniv.nl)

Buiten het bloeiseizoen naar planten kijken kan best leuke dingen opleveren, heb ik intussen gemerkt. Bij een duinwandeling in Voorne op 1 november j.l. zag ik in een duindoornstruweel een opvallende vlier met nauwelijks een hoofdstam, smalle takken met weinig lenticellen en prachtig wijnrood getinte herfstbladeren met 7 blaadjes per blad (kijk op de Floron-website <http://www.floron.nl> onder 'Nieuws' voor een kleurenfoto). Een eindje verderop zag ik er weer één, en uiteindelijk enkele tientallen op deze wandeling.

Ik denk nu, dat het hier gaat om een volledig ingeburgerde nieuwe vlier: *Sambucus canadensis* L. (Canadese vlier). Deze soort (of misschien beter een ondersoort van *Sambucus nigra*, de Gewone vlier) wordt in Nederland in tuincentra aangeboden. Net als *S. nigra* heeft *S. canadensis* bessen, maar deze zijn paarszwart van kleur en niet zo diep zwart als die van *S. nigra*. Allicht worden de bessen van *S. canadensis* door vogels verspreid. In de Nederlandse collectie in de Leidse vestiging van het Nationaal Herbarium Nederland lagen diverse als *S. canadensis* gedetermineerde exemplaren uit verschillende delen van het land. In de wereldcollectie van het herbarium kreeg ik de grootste verbazing: *Sambucus canadensis* heeft ook een 'peterselie'-variant met diep ingesneden bladen!

Om de staat en mate van inburgering van *Sambucus canadensis* in kaart te kunnen brengen is mijn verzoek aan Gorteria-lezers de volgende: verzamel volgend jaar (2006) takdelen, (herfst)bladeren, bloeiwijzen en, later in het jaar, vruchten van vlieren met **zuiver-witte bloemen** (creme-wit bij *S. nigra*) en vaak 7-tallige bladen die iets smaller en wat glanzender zijn dan bij Gewone vlier. De struiken van de gezochte vlieren bestaan voornamelijk uit kleine groepjes takken; een stevige hoofdstam ontbreekt. Het verzamelde materiaal graag snel tussen kranten drogen (kranten regelmatig verversen) en voorzien van aantekeningen over de vindplaats en de datum. Voor het opsturen of het afgeven van het materiaal graag contact met mij opnemen.

Boekbespreking 1

A. Kurto, R. Lampinen & L. Junikka (red.), *Atlas Florae Europaeae. Distribution of Vascular Plants in Europe 13: Rosaceae (Spiraea to Fragaria, excl. Rubus)*, Committee for Mapping of the Flora of Europe & Societas Biologica Fennica Vanamo, Helsinki, 2004, 320 pag., € 120, ISBN 951 9108 14 9. – *Atlas Florae Europaeae* omvat naast de verspreidingsatlassen tevens een goed toegankelijk website (<http://www.fimh.helsinki.fi/english/botany/afe/>) en een geautomatiseerde inbreng van verspreidingsgegevens. De eerste van vier delen over de moeilijke Rozenfamilie is nu verschenen, waarin het zwaartepunt ligt op de genera *Rosa* en *Potentilla*. De verspreidingsgegevens over de Nederlandse rozen zijn geleverd door P.A. Bakker, N.C.M. Maes en C.J.A. Rövekamp, wier nieuwe rozenbewerking ook

binnen afzienbare tijd in *Gorteria* zal worden gepubliceerd. Voor Nederland is verder van belang dat uit recente moleculaire studies is gebleken dat Wateraardbei weer als apart genus (*Comarum palustre*) moet worden onderscheiden, dat het genus *Fragaria* strikt gescheiden blijft van *Potentilla*, en dat Schijnaardbei *Potentilla indica* blijft heten.

Atlas Florae Europaeae is een waar Europees samenwerkingsproject met verschillende medewerkers uit vele Europese landen. Toch kost een publicatie telkens veel tijd, deels omdat het atlas-UTM-grid dat werd gebruikt in *Flora Europaea* enigszins aangepast moest worden, deels omdat zoveel verschillende medewerkers deelnemen aan het project, en vooral natuurlijk door de uiterste precisie die de redactie keer op keer tentoonspreidt op het terrein van documentatie en nomenclatuur. De opmaak van het boek is belangrijk verbeterd, mede door het gebruik van de kleur blauw voor water in de verspreidingskaarten.

Ruud van der Meijden

Boekbespreking 2

I. Kowarik, *Biologische Invasionen und Neozonen in Mitteleuropa, mit einem Beitrag von Peter Boye*, Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart, 2003, 380 pag., € 69,90, ISBN 3 8001 3924 3. – Neofyten staan zeer in de belangstelling, zelfs bij het grote publiek. Het is daarom een goed moment dat de eerste auteur, de Berlijnse hoogleraar Ingo Kowarik, die al meer dan 20 jaar onderzoek doet aan neofyten, een bijzonder gedegen werk presenteert over dit onderwerp (de literatuurlijst alleen beslaat al 47 pagina's). Peter Boyle voegt hieraan een deel toe over nieuwe dieren. Bijzonder uitgebreid (en interessant) is het hoofdstuk over 'de mens als wegbereider van biologische invasies', waarin ook een overzicht wordt gegeven van onbedoelde introducties via zaaigoed, plantsoenen, bossen, wegen; de gevolgen van het aanplanten van 'ingenieursgroen', jacht, imkerij, liefhebbers-aanplant komen met vele voorbeelden en verwijzingen aan de orde. De mate van detail maakt dit boek bijzonder interessant voor de floristen en mensen die zich bijvoorbeeld met groenvoorziening in stedelijke gebieden bezighouden. Belangwekkend zijn ook de vele voorbeelden die de eerste auteur aandraagt over de ongebreidelde toepassing van cultivars van graslandplanten, en toepassing van andere 'inheemse' soorten waarbij sprake is van floraversaling op grote schaal (voor ons land kunnen we voorbeelden vinden met het uitzaaien en aanplanten van *Sanguisorba minor*, *Centaurea scabiosa*, *Malva alcea* en vele andere plantensoorten bij de rivierdijkverzwarringsprojecten). Ook de effecten van andere toepassingen van 'inheems groen' in het landschap komen uitgebreid aan de orde. Het boek sluit af met een interessant hoofdstuk ('proeve van een synthese') over de toekomstige ontwikkelingen en de maatschappelijke en natuurwetenschappelijke aspecten van de veranderingen die plaatsvinden in natuur en landschap. Een boek dat in Nederland uitgebreid geraadpleegd moet worden!

Ruud van der Meijden

Boekbespreking 3

T. Denters, *Stadsplanten – Veldgids voor de stad*, Fontaine Uitgevers B.V., 's-Graveland, 2004, 432 pag., € 19,90, ISBN 90 5956 075 2. – Deze *Veldgids voor de stad* is vermoedelijk bedoeld voor stadsbewoners die geïnteresseerd zijn in planten, maar niet noodzakelijkerwijs over veel voorkennis beschikken. De opzet van het boek is eenvoudig en gedegen. De inleiding is kort en bestaat uit een helder geschreven en instructieve verhandeling over stadsplanten en hun habitat. Vervolgens worden bijna 550 van de meest interessante en meest voorkomende stadsplanten ofwel behandeld ofwel genoemd, waarbij veel aandacht wordt besteed aan stadsafhankelijke en stadsminnende soorten. De bijna 300 behandelde soorten zijn overwegend kruiden (bloemplanten en varens). Per behandelde soort wordt informatie gegeven over biotoop, bloeitijd, mate van voorkomen en herkomst. Bij elke behandeling